

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Izhaja vsak četrtak in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 4 K, pol leta 2 K in za četrt leta 1 K. Naročnina za Nemčijo 5 K, za druge izvenavstrijske dežele 6 K. Kdor hoče sam ponj, plača na leto samo 3 K. Naročnina se pošilja na: Upravništvo „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru. — List se dopiše do odpovedi. — Udje „Katoškiškovega društva“ dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo 10 vin. — Uredništvo: Koroška cesta št. 5. — Ekipisti se ne vračajo. — Upravništvo: Koroška cesta št. 5, vsprejema naročnine, inserate in reklamacije. — Za inserate se plačuje od enostopne petivrstice za enkrat 15 vin., za dvakrat 25 vin., za trikrat 35 vin. Za večkratne oglase primeren popust, inserati se sprejemajo do srede jutraj. — Ne zapete reklamacije so poštnine praste.

Ljubo doma, kdor ga ima.

Neka mrzlična strast preseljevanja z dežele v mesta se nam kaže v današnjih časih. Ne samo v Avstriji, ampak tudi v Franciji, Angliji, Nemčiji, da celo v Ameriki.

Poljedelski minister Zedinjenih severnih držav, James Wilson, je pred kratkim o tem predmetu imel izredno zanimiv članek. Izvajal je:

Čeprav se kmečko gospodarstvo v zadnjem času ugodno razvija, in sicer ugodnejše kakor kedaj poprej, tako, da ima vsak farmer (posestnik polja), če le količjak na se drži, svoj avtomobil; čeprav so farmerji poplačali vknjižene dolgove; čeprav se je tudi njihovo življenje glede hrane zelo izboljšalo; vendar še raste preseljevanje ljudstva v tovarniške kraje in mesta.

Prišlo je že tako daleč, da so v vzhodnem delu Severne Amerike mnoge farme (posestva) popolnoma opuščene. Ljudje so se izselili v New-York in so kratkotalo zapustili dom in polje, ker jih niso mogli prodati.

Poljedelstvo vsled teh prikazni nazaduje. Priseljenci iz Evrope gredo vsi v tovarniške kraje ali pa v rudokope, in le Italijani ter Slovani se dajo uporabiti v majhnem številu za poljedelska dela. V Zedinjenih državah se je torej bati, da se ne bodo moglo več polja obdelovati.

Če pogledamo v Južno Ameriko, najdemo tam enake razmere, čeprav je tam gospodarski razvoj še v povojih. Argentinja je n. pr. čudežna dežela z neprimernim naravnim bogastvom. Ta dežela, ki bi lahko cel svet oskrbovala z žitom, ima 6 milijonov prebivalcev, akoprav bi jih zlahka preživljala 120 milijonov. In od njih 6 milijonov jih prebiva poldrugi milijon v glavnem mestu. Ali ni to nezdrava prikazen? Ljudje, ki bi lahko na deželi živeli kot pošteni posestniki, snažijo rajši v glavnem mestu Buenos Aires gosposki čevlje ali pa krajejo Bogu čas.

Tudi v Rusiji se nam nudijo iste prikazni. V južni, srednji in severni Rusiji se javlja močno preseljevanje kmečkega ljudstva iz dežele v mesta.

Tako je govoril poljedelski minister Zedinjenih severno-ameriških držav! Vsakemu, ki ljubi kmečki stan, vzbuja beg z dežele v mesta težke, skrbi polne misli. Jasno je, da se mora v tem oziru nekaj stori-

ti, in sicer prav kmalu, toda na drugi strani je težko reči, katero sredstvo se naj uporabi, da bi se razmere v prid kmečkega stanu korenito spremenile.

Uničeni upi.

Z napornim trudom prideluje kmet vsakdanji kruh za sebe in druge. Od zore do mraka se peha in muči vse kmečko ljudstvo za življenjski in gospodarski obstanek. Nobeno drugo podjetje ni izpostavljeno tolikim sovražnikom, kakor kmetovanje. Kolikokrat se seje, sadi in goji razno, za življenje potrebno rastlinstvo, a samo eno hudourje zadostuje, da uniči ves up, vse sadove, vse delo in trud. Cvetiči, z grozdem obložen vinograd se spremeni v nekaterih minutah v pušo pušavo, kadar toča prihrumi; večkrat ga uniči za več let. Lepo zrastle, kruh obetajoče klasje steppe in zmlati ta ledena poguba že na njivi. Mnogokratni naliivi odnašajo rodno zemljo iz skrbno obdelanega in z ogromnimi stroški zasajenega hraba v dolino, ter tam zblati in zasiplje prepotrebno krmo za živino. Ali to še ni vse! Koliko zadene poljedelca še raznovrstnih drugih nesreč. A proti vsem tem nezgodam nedostaja obdelovalcu zemlje katerekoli zadostne obrambe. Vse, kar je, obstoja v tem, da se mu odpiše nekaj zemljiškega davka in se mu v najhujših slučajih da majhna, nikdar zadostna podpora.

Mnogokrat za to določena sredstva ne zadostujejo. Za delavno ljudstvo po deželi se naši visoki vladi vedno mili izdajati denar. Za celo državo je komaj tri milijone kron določenih za podpore po ujmah prizadetih. Dežele pa prispevajo še mnogo manjše deneske, vsled tega se trpečemu ljudstvu ne more primerno pomagati.

Večkrat so si pa poškodovani tudi sami krivi, ako ne dobijo nikake podpore. Vsakega dolžnost je, da naznani vso škodo in tudi razloge za potrebnost podpore pristojnemu c. kr. okrajnemu glavarstvu in zahteva cenitev škode, ker brez tega ni odpisa davka, še manj pa podpore. Najbolje je, da to storijo vsi poškodovani skupno, potem občinskega urada po svojem županu; pa tudi vsakdo sam lahko to stori, bodisi ustmeno ali pismeno.

Nadalje je tudi potrebno, da se o vsaki nezgodi piše v naših listih ali časnikih, da se takoj obvesti

poslanec dotičnega okraja, da izve iz prvega in zanesljivega vira imena prizadetih občin in velikost ali obseg poškodbe, da zamore pravočasno vse potrebno za pridobitev podpore storiti. Vsak, posebno še tisti, ki skuša sam bridko izgubo vsega napora pri gospodarstvu vsled raznih elementarnih poškodb, bo vse, kar le mogoče, rad storil v olajšanje bede trpečemu ljudstvu.

Vsled vsakoletnega ogromnega števila od raznih poškodb prizadetih pač ne bodo po dosedanjih razmerah dane podpore nikdar, niti za najpotrebnejše zadostovale. Zato je edino upanje za potrebno pomoč v slučaju nesreče v za vse obveznem zavarovanju vseh kulturnih pridelkov. Ako bode dala država vse svote, katere dandanes letno prispeva za podpore, izplača za tozadevne komisije in ima izgube na odpisanem davku, tedaj bode tako zavarovanje z zmernimi prispevki ali doplačilnimi premijami od strani vseh poljedelcev v doglednem času lahko omogočeno. Edino tem potom bode mogoče od katere koli nezgode prizadetim vsaj v nekoliko primernem razmerju in v pravo pomoč nastalo škodo poravnati.

Današnje stanje, ko mora ohranitelj vseh stanov prositi podpore, je nevdružljivo in nečastno. A dokler ni ničesar drugega preskrbljeno, se tega z vso vneto z izpolnitvijo gori označenih pogojev skrbno poslužujemo, da dobimo, ako smo v stiski in potrebi, vsaj nekaj od nas samih vplačanega denarja nazaj.

Politični ogled.

— **Položaj.** Pravijo, da bodo deželni zbori sklicani za 20. september na kratko zasedanje. Ali bosta sklicana tudi češki in štajerski, v katerih je delovanje vsled obstrukcije v zadnjem zasedanju prenehalo, o tem se v vladnih listih molči. Državni zbor pa bi bil sklican za prvo polovico oktobra. Vlada vendar uvideva, da na Dunaju ne bo šlo več brez slovanske pomoči, zato že v vseh vladnih listih pišejo o potrebi, da se razširi sedanja večina ter vabijo posebno Čeha, naj zapuste Jugoslovane in jim odtegnejo svojo pomoč. Slovenska obstrukcija torej vendar-le ni ostala brez upliva na sedanjo sestavo vlade.

PODLISTEK.

Kača.

(Povest iz prijateljskih sanj. Zapisal Starogorski.)

„Bilo je v tistem času, ko sem pohajal gimnazijo“, mi je pripovedoval nekoč moj prijatelj, „ko začuje dijak prvič o zgodovini, o ljudstvih, ki so bila in ki so preminila, o silovitih narodih, o sužnosti drugih. Tedaj jamejo vstajati v mladi dovzetni duši dijakovi raznolike domišljije, bajni svet se jim odpira in zasanjajo ob belem dnevu z odprtimi očmi čudovite dogodiljaje. Jaz sem se posebno zanimal za zgodovino, posebno za razvoj, slavo in trpljenje mojega naroda in domišljal sem si, da bodem, ko dorastem, kot pisatelj z vzvišenimi besedami opisoval svojemu ljudstvu lepoto slovenske zemlje, da ga bom dvignil iz spon tlačanstva k zlati svobodi. Lepe sanje, kaj ne prijatelj, ali danes, danes ti moram povedati, da so bile to le sanje.“

Prijatelj si je prižgal cigareto, dal noge vskriž in dejal:

„Kot idealist sem mislil, da mi bo narod za to hvaležen. Tisti latinski pregovor „nemo profeta in patria“ (ni preroka v domovini) se mi je zdel smešen, zelo smešen. Nisem mogel misliti, da bi ono ljudstvo, za katerega bi dal vse, me kdaj ubijalo... Da, žal, tako se je zgodilo.“

Bil sem vedno odločen. Nisem poznal pardona tam, kjer sem videl, da se renegatje svojega naroda vzdigujejo, da bi izdali svoj dom. Tudi njih pomočnikov, zaslepljenih sosedov nisem čuval, ampak jim izpraševal vest. S tem pa nisem slutil v svoji idealni duši, da si množim sovražnike, ne samo med vrstami renegatov, ampak celo med lastnimi ljudmi.

In zato sem se pozneje bridko pokoril. Izdan od tovariša, ki mi je bil prijatelj, sem začutil vso resno-

bo življenja, sanje, ideali... vse, vse je šlo, in vzbudil sem se v bridki resnici, da ljudje niso ljudje, ampak stvari, ki izpodrivajo drug drugega, bodisi iz gole nevoščljivosti ali dobičkaželjnosti.“

Prijatelj je prenehal, jaz sem ga gledal začuden. Menda je opazil to, zakaj nasmehnil se je, položil roko na mojo ramo in dejal:

„Se čudiš, kaj?... Ampak ne čudi se. Če se nisi doživel kaj takega, še doživiš... Izvoliš cigareto? ...“

„Hvala, nisem kadilec.“

„Nu, pa tako za šalo boš vendar-le potegnil.“

Udal sem se in prižgal.

Sedela sva nekaj hipov molče in gledala vsak za svojim dimom, kar začne zopet prijatelj:

„Prav za prav sem ti hotel povedati vse kaj drugega, kakor to. Ne vem sam, kako je prišlo to vmes. Dovoliš, da nadaljujem.“

Prišel sem nekoč na počitnice in kakor veš, postane človeku tudi doma dolgčas. Zabave ni, vedno mer enoličnost in tako sem se nekega dne napotil, da bi si ogledal tiste znamenite razvaline v Štuljovem gaju, kjer pravijo, da leži tam pokopan hunski kralj Atila in da je bil to nekdanji njegov grad. Koliko je resnice na tem, ne vem, vendar je bolj verjetno, da je bil to svoječasno roparski grad, bodisi Hunov, ali pa drugih roparskih vitezov iz davnih dni. Bodisi že temu tako ali tako, jaz sem šel, da ga preiščem. Na misel mi je celo hodilo, da bi morebiti našel grob Atila in z njim ogromne zaklade. V svoji domišljavosti sem šel tako daleč, da sem si predstavljal, kako bom vžival veliko slavo, ker sem odkril grob onega grozovitega in obenem slavnega kralja divjih Hunov in kako bom bogat, in da bom to bogastvo delil s svojim narodom.“

Seveda so te sanje hitro izginile, ko sem prišel do teh razvalin. Dolgo sem iskal po napol podr- tih, preraščenih okopih, študiral kamenje in na njih

nekak, meni nerazumljiv napis, izmeril dolžino in širino nekdanjega gradu. Nad mano pa je šumljalo nalahno listje bukovja in hrastja, sonce pa je kradoma prodralo skozi košato vejevje, in ti žarki so se videli, kakor zlate niti.

Utrujen od raziskovanja sem se vlegel tja po mehkem mahu in zrl med listje in dalje proti nesbni modrini. Bilo je tako bajno tiho v gozdu in krog mene tako svečano, da sem bil ves ginjen. Spomnil sem se prikazni Mojzesa, ko je zagledal goreči grm, ki ni zgorel in čul govoriti Jehova. Bolj svečano ni moglo biti, kakor je bilo okrog mene.

Polagoma so se mi strnile oči v sen, ne, v življenje bajk, in zaživel sem življenje, kakor v pravljicah iz tisoč in ene noči.

Pred mano se je dvigal ponosni grad, obdan z okopi. Raz majhnih strelnih lin so štrlela žrela topov, pripravljena vsak hip, da zagrome in izbljujejo grozo in smrt na vsiljivega sovražnika. Raz stolp je vihrala zastava z grbom, v znak, da je gospodar doma.

Bil sem vitez od daleč. Konj pod mano, dasi je bil kaj lep in dragocen, je povešal glavo, zakaj bil je utrujen od dolge, naporne ježe.

„Čegav je ta grad,“ sem se vprašal. Ogledal sem grb, a nisem mogel spoznati, kedo je njegov lastnik. Bodisi že kdor hoče, vitez sem in viteška gostoljubnost zahteva, da me dostojno sprejmejo. Ako ne, ako je ropar, nu, moj meč tudi ni slab.

Čuvaj v gradu me je opazil. Zatrobil je in kmalu nato se je spustila mostnica. Šel sem v grad. Za mano se je most zopet dvignil.

„Zelo so nezaupljivi,“ sem pomislil, „v gradu mojega očeta ni tako.“

Vitez, brkat in orjaški, me vpraša, od kod in kam, ter me pogosti.

Pripovedujem mu, da prihajam iz devete dežele, hoteč si ogledati svet, vstopiti za nekaj časa v